

'Mag ik op de computer?
Mag ik Tv-kijken?'

Multimedia in de opvoeding

INHOUD

INLEIDING	3
MULTIMEDIAOPVOEDING	4
ALGEMENE AANDACHTSPUNTEN	4
WAARVOOR GEBRUIKEN KINDEREN MULTIMEDIA?	6
TELEVISIE	6
INVLOED VAN TELEVISIE	6
TIPS VOOR THUIS	7
SPELEND LEREN MET MULTIMEDIA	10
APPLICATIES	10
SURFEN OP HET INTERNET	12
INTERNETOPVOEDING	12
WELKE WEBSITES ZIJN 'GOED'?	13
LEEFTIJDGEBONDEN WEBSITES	13
CHATTEN	14
CHATBOX VS. SOCIALE MEDIA	15
CHATTAAAL	15
VIDEOBELLEN EN WEBCAM	15
CYBERPESTEN	15
MULTIMEDIA IN DE KINDEROPVANG	17
EIGEN GEBRUIK VAN MULTIMEDIA	19
DIGITAAL LEZEN	20
CONCLUSIE	22

INLEIDING

Technologie is een centraal thema in onze samenleving. Het internet, smartphones en alles wat daarbij komt kijken, zijn niet meer weg te denken uit ons leven. Ook televisie en computerconsoles zoals PlayStation en Wii spelen soms een dagelijkse rol in ons leven.

Het lijkt ook dat de computer niet zomaar een hype is die voorbij waait, maar steeds verder evolueert. Toch zijn er ook mensen (waaronder ook jongeren) die technologie of sociale media uit principe meer en meer uit hun leven bannen. Maar dat is

zeker niet evident. Het vormt een deel van het leven, de leefwereld en de opvoeding van kinderen.

Als ouder is dat zeker niet altijd even gemakkelijk. Hoelang mogen kinderen tv-kijken? Mag ik mijn puber alleen op de computer laten? Vanaf welke leeftijd kan ik mijn kind iets voorlezen? Dat zijn enkele van de veel voorkomende vragen die ouders zich stellen. In deze brochure helpen we jou in de zoektocht naar antwoorden. Ook op www.medianest.be vind je heel wat tips, handvaten en voorbeelden om je te ondersteunen bij multimediaopvoeding.

MULTIMEDIAOPVOEDING

De term 'multimedia' omvat veel vormen (vandaar ook 'multi' media): computer, smartphone, televisie, PSP, Xbox, Wii, Nintendo, iPad ... Niet alleen schermen, maar ook boeken kunnen hieronder vallen. Deze media zijn interessante kanalen om op een snelle manier aan info te geraken en/of in contact te komen met je netwerk. Maar er hangen ook valkuilen aan vast.

Maandag, 16 uur. Marieke komt thuis van school. Mama en papa zijn nog niet thuis. Ze zet de computer aan op haar kamer en begint te chatten op Facebook. Om 18 uur komen haar ouders thuis, die nog eten klaarmaken en strijken. Marieke is nog steeds aan het chatten, haar ouders zijn blij dat ze zo rustig op haar kamer bezig is. Zo kunnen zij opschieten met het huishouden. 19 uur: etenstijd. Marieke komt naar beneden, eet snel en gaat meteen terug naar boven om verder te chatten. Om 21 uur komt mama bij Marieke op de kamer zeggen dat ze haar computer moet uitzetten en gaan slapen. Marieke doet dat. Na een uurtje stapt Marieke uit bed, zet ze haar computer terug aan en begint te chatten. 's Morgens moet Marieke opstaan om naar school te gaan, maar ze is doodmoe.

Dinsdagochtend, 7 uur. Lien stormt naar beneden. "Mam, ik moet nog toeristische informatie hebben over een stad in West-Vlaanderen. Het is voor straks al, ik was het vergeten."

"Geen paniek, welke stad wil je nemen?"

"Brugge, een mooie stad en daar is vast veel info over te vinden."

Mama en Lien zetten zich samen aan de computer. Waar beginnen ze te zoeken? Eerst in de Encarta-encyclopedie, daar vinden ze heel wat zonder verloren te raken. Via knip-en-plakwerk stellen ze in korte tijd een mooi informatief pakketje samen met illustraties. Nu nog even op internet voor de evenementen van de dag, de cultuuragenda, een paar adressen en beschrijvingen van hotels.

Even een gevarieerd aanbod selecteren, aan het bundeltje toevoegen, uitprinten met de kleurenprinter en ... klaar!

8 uur: Lien vertrekt zoals altijd opgewekt naar school.

(Valcke, M. 2002. Mag ik op de computer?)

Deze 2 voorbeelden tonen aan dat 'media' voor- en nadelen kunnen hebben, afhankelijk van de rol die ze binnen je gezin innemen en hoe je ermee omgaat. Het is dus belangrijk om er voldoende bij stil te staan.

ALGEMENE AANDACHTSPUNTEN

Computers en het internet brengen een aantal **beperkingen** met zich mee. De kritieken en beperkingen die we hieronder aanhalen, komen vaak op hetzelfde neer: ga bewust om met computergebruik. Sta stil bij jouw visie hierop en kies gefundeerd over wat je wel en niet doet. Over welke rol je

computers en smartphones wil geven binnen je gezin en dagelijks leven. Als je kind de computer en het internet doordacht en gecontroleerd gebruikt, biedt het heel wat mogelijkheden om te leren en te ontdekken.

- Let op bij jonge kinderen. Computers kunnen de werkelijkheid niet vervangen. Via vrije activiteit, buiten spelen, bewegen ... doen kinderen belangrijke ontwikkelingservaringen op. Je kan zelfs stellen dat kinderen jonger dan 7 jaar geen computer nodig hebben.
- Samen spelen en samen werken is belangrijk voor de sociale, emotionele en morele ontwikkeling van kinderen en jongeren. Een computer, internet, smartphones, en e-mail zijn daar geen vervanging voor. Ze kunnen bepaalde sociale relaties wel versterken.
- Bewaak het evenwicht tussen computer-, smartphone- of internetgebruik en deelnemen aan het 'echte' leven. Kinderen hebben meer aan buiten spelen en ervaringen opdoen in het echte leven. Enerzijds voor

hun fysieke gezondheid (vb. vitamine D, buitenlucht) en anderzijds voor hun sociale en emotionele ontwikkeling.

- Net zoals volwassenen, kunnen kinderen ook last krijgen van een muisarm of scrollduim. Of een kind daar al dan niet last van krijgt, hangt af van hoeveel en hoelang het op de computer of de smartphone bezig is en op welke manier dat gebeurt.
- Multimedia kunnen een psychologische en emotionele impact hebben op kinderen als die niet afgestemd zijn op hun leeftijd. Het is belangrijk dat de beelden en/of de informatie leeftijdsgebonden

en pedagogisch oké zijn. Verder in de brochure lees je hier meer over.

WAARVOOR GEBRUIKEN KINDEREN MULTIMEDIA?

TELEVISIE

Mag mijn kind overdag tv-kijken?

Hoeveel uur per dag mag ik mijn kind tv laten kijken?

INVLOED VAN TELEVISIE

Televisie heeft een centrale rol in ons leven. De tv staat letterlijk centraal in de ruimte in huis waar we ons het meest bevinden. Ouders maken

zich soms zorgen over de mogelijke effecten van tv op hun kinderen.

Hoe dan ook is de invloed van tv op kinderen is groot. Ze beleven er veel plezier aan, kijken ernaar uit, het is vaak een gespreksthema op school ... Meer dan bijvoorbeeld boeken. Soms lijken kinderen er rustig door te worden, maar niets is minder waar. Tv-kijken geeft prikkels, waardoor kinderen zich eerder onrustig kunnen voelen of zich wilder of agressiever gedragen. Kinderen kijken nu eenmaal nog niet met dezelfde ogen als volwassenen. Soms gaan de beelden nog te snel voor hen of kunnen ze nog niet voldoende onderscheid maken tussen fantasie en werkelijkheid. Of ze weten nog te weinig van de grotemensenwereld om alles te kunnen plaatsen.

Ongewenste effecten

Er is aangetoond dat tv over het algemeen voor jonge kinderen geen goede soort van amusement is en geen goede bron van informatie.

De meeste negatieve effecten van televisie hebben niet zozeer te maken met hoelang kinderen kijken naar schermen, maar met wat ze daarop zien. Jaren terug hebben wetenschappers ondervonden dat **gewelddadige beelden** kinderen kunnen schaden (Goranson, 1970; uit Solter, 1989). Soms zitten zelfs 'onschuldige' tekenfilms vol met beelden van op elkaar slaande personages en agressief gedrag. Hoe groot het effect van het geweld is, hangt vooral af van de kinderen en van hoe het geweld wordt getoond.

Mediageweld kan 3 soorten effect hebben: angstig reageren, afstompen en gewelddadig gedrag vertonen. Mediageweld werkt niet automatisch op kinderen in. Sommigen laten zich

makkelijker beïnvloeden dan anderen. Het kan ook een onrechtstreeks effect hebben waarbij kinderen ongevoeliger worden voor geweld en eraan wennen. Uit onderzoek weten we dat de invloed van mediageweld het grootst is bij:

- jongere kinderen (zij kunnen het geweld en de gevolgen nog niet goed in een context plaatsen);
- jongens (er komen meer agressieve mannelijke rolmodellen voor dan vrouwelijke en jongens kunnen meer aangetrokken worden tot dat gedrag);
- kinderen met emotionele, cognitieve of psychische moeilijkheden (zij hebben soms wat meer moeite om afstand te nemen van geweld).

Naast geweld zijn er op tv ook veel **angstige en bedreigende beelden** te zien. Kinderen kunnen niet altijd het onderscheid maken tussen realiteit en fictie en creëren daardoor soms nieuwe angsten en misvattingen. Tegelijk is het soms moeilijk te onderscheiden: het ene programma toont de werkelijkheid (vb. Karrewiet, dierenprogramma's ...) terwijl het andere wel fictief is.

Ten slotte hebben veel tv-programma's **stereotiepe seksistische houdingen**. Vrouwelijke personages worden soms afgeschilderd als afhankelijke, huiselijke en onderdanige vrouwen die gered moeten worden door heldhaftige en indrukwekkende mannen met veel macht.

TIPS VOOR THUIS

Kwantiteit en kwaliteit

Tv-kijken beperken, is sowieso een goed idee. Meer en meer gezinnen

kiezen ervoor om geen tv in huis te nemen, anderen vinden dat dan weer te drastisch. Veel kinderen zullen programma's toch ook bij vriendjes te zien krijgen. Tv is nu eenmaal een deel van onze cultuur en heeft hoe dan ook een effect op je kinderen.

Televisie wordt soms ook als een gemakkelijke babysit ingeschakeld. Als je dat bij jezelf merkt, is het goed om het grotere plaatje te bekijken. Kan je wat extra hulp gebruiken? Af en toe je netwerk inschakelen? Kinderen doen over het algemeen beter ervaringen op in het echte leven. Daar kan niets tegenop. Het is altijd goed om andere aantrekkelijke activiteiten te voorzien waardoor kinderen minder naar televisie neigen.

Help kinderen een kijk- en speelplan te maken voor de dag. Wanneer doen we wat, hoelang, waar, met wie ...? Het helpt om samen tot een compromis te komen hierover, maar het is zeker oké om je grenzen te stellen als ouder als het over schermtijd gaat.

Bespreek je visies of principes over schermtijd met je kinderen, zodat ze weten hoeveel tijd ze maximaal per dag of per week tv mogen kijken. Hetzelfde geldt voor computeren en internetten. Wees je er anderzijds ook van bewust dat geen enkele dag hetzelfde is. Het is oké om af en toe een uitzondering te maken bij ziekte, slecht weer ...

Het is belangrijk dat je je grenzen over schermtijd werkelijk en oprecht stelt als je die ook meent op dat moment. Spreek ook met je kinderen af wat ze na hun schermtijd zullen doen. Dat geeft hen duidelijkheid. Op www.medianest.be vind je veel nuttige tips over gemiddelde schermtijd en wat leeftijdsgebonden

is voor je kind. Beschouw die schermtijden als gemiddeld maximum.

< 2 jaar	Schermen zoveel mogelijk vermijden
2 tot 4 jaar	Schermen beperken tot 2 x 10-15 minuten per dag
4 tot 6 jaar	3 x 10-15 minuten per dag
7 tot 8 jaar	3 x 20 minuten per dag of 2 x 30 minuten per dag
8 tot 12 jaar	90 minuten per dag, verspreid over een aantal momenten

Kondig het einde van de schermtijd op voorhand aan (vb. met een klokje, benoem laatste filmpje ...). Vermijd dat ze middenin een filmpje of spelletje moeten stoppen. Dat vinden we zelf ook niet fijn. Bovendien komt het niet op een minuut of seconde aan.

Samen kijken

Als je toch tv-kijkt, is het fijn om dat samen te doen. Zo ben je betrokken in de leefwereld van je kind en het televisiegebeuren. Je weet wat ze zien en ziet hun reactie erop. Je kan er gesprekken over aangaan, opmerkingen geven als je zaken ziet die je minder oké vindt ... Tegelijk ben je er als je kinderen zich toch plots angstig of overweldigd voelen en kan je hier meteen mee helpen omgaan. Vooral jonge kinderen genieten nog het meest als ze samen met een ouder kunnen kijken en hierover kunnen praten.

Als je samen tv-kijkt voelt je kind zich veel meer op zijn gemak en kan het bijvoorbeeld dicht bij jou kruipen als het te spannend wordt. Ook zal

het jouw reacties observeren en 'leert' het kind het programma beter te volgen. Wees voorzichtig met een eigen tv of computer op hun slaapkamer. Als ze alleen kijken heb je er als ouder minder zicht op.

Kijkwijzer

Maak er een gewoonte van om op het Kijkwijzeradvies te letten. Op de meeste dvd's, spelletjes, films en programma's staat een pictogram. Dat geeft aan voor welke leeftijd het bedoeld is en of er geweld, seks ... in voorkomt. In onderstaande tabellen vind je een overzicht van de gebruikte pictogrammen en hun betekenis:

Niet schadelijk/Alle leeftijden

Let op met kinderen tot 6 jaar

Let op met kinderen tot 12 jaar

Let op met kinderen tot 16 jaar

Discriminatie

Angst

Drugs- en alcoholmisbruik

Geweld

Grof taalgebruik

Seks

Doe wat research over welke programma's tegenwoordig pedagogisch verantwoord zijn. Meer en meer programma's gaan gelukkig ook uit van een milde manier van opvoeden, geweldloos communiceren ... Leg kinderen uit welk soort programma's of spelletjes niet goed voor hen zijn en waarom.

Wees mediabewust

Als kinderen vragen of ze mogen kijken of spelen, zeg dan niet automatisch 'ja' of 'nee'. Vraag hen wat ze willen zien of spelen. Kinderen leren hierdoor bewuster kiezen.

Maak vergelijkingen tussen situaties op televisie en in de werkelijkheid (bij films, tekenfilms, reclamespots, reportages ...). Wat kan helemaal niet, wat kan wel (maar ver weg) en wat kan bij kinderen in de buurt?

Praat en luister

Laat kinderen vertellen over hun gedachten en gevoelens bij programma's en spelletjes die hen boeien. Zo kom je erachter of ze die met de nodige afstand kunnen bekijken, er bepaalde emoties bij ervaren, of dat ze er te veel in opgaan.

Bespreek eens hoe ruzies of problemen op televisie of in spelletjes worden opgelost. Op welke andere manieren het ook had gekund?

Geef het voorbeeld

Programma's of computerspelletjes die niet voor kinderen geschikt zijn, bekijk of speel je zelf best op momenten dat er geen kinderen in de buurt zijn.

(overgenomen van www.kijkwijzer.nl)

SPELEND LEREN MET MULTIMEDIA

Moeten we de computer of tablet verbieden voor jonge kinderen? Kunnen jonge kinderen leren (door middel) van de computer of tablet?

Een computer of tablet biedt heel wat mogelijkheden om spelend te leren of lerend te spelen. Zelfs op jonge leeftijd. Maar dat gaat niet vanzelf. Daarvoor dienen we het digitale medium in een brede context te plaatsen. Ouders zijn heel belangrijk in deze context. Als ouder kan je vragen stellen, reacties uitlokken, meedoen ... Kortom; ervoor zorgen dat je kind het spel duidelijk omschrijft en vertelt over zijn ervaringen en over wat het doet. Dat is de basis van leren.

Het delen van kennis biedt meer zekerheden voor leren. Bovendien versterkt het de relatie tussen ouders en kind doordat je als ouder interesse toont voor wat je kind doet, meespeelt en mee kiest.

Verwacht niet hetzelfde effect als je kind alleen een uur op de computer speelt. Computers zijn geen wonderdozen, superleraren of intelligente babysits. Het gaat voornamelijk over de **interactie tussen jou, je kind en het digitale medium**.

APPLICATIES

Tegenwoordig hebben kinderen vaak een eigen tablet. Die keuze maak je persoonlijk als gezin. Denk er goed over na en ga er bewust mee om als je daarvoor kiest. Een tablet biedt een zee van apps die beweren educatief te zijn voor kinderen: denkspellen, avonturenspellen, zoekspellen, historische spellen, rekenspellen, taalspellen ...

Als ouder kan het moeilijk zijn om hier door de bomen het bos te zien.

Wil je een applicatie installeren die het 'schoolse leren' van je kind kan stimuleren? Dan is het een goed idee om hier met de leerkracht van je kind over te praten. Hij of zij heeft misschien tips hierover. Oefeningen op de app kunnen anders voorgesteld worden dan in de klas. Vraag daarom eens na welk programma ze in de klas gebruiken. Zo loop je minder risico dat je je kind verwart.

Kinderen kunnen via onmiddellijke bevestiging bij een juist antwoord of een (kleine) terechtwijzing bij een fout spelenderwijs leren. De manier waarop de bevestiging en de foutmelding worden gegeven, zijn belangrijk voor de motivatie van het kind. Hoe aantrekkelijker of hoe meer het zijn of haar interesses aanspreekt, hoe meer je kind geneigd is om verder te spelen.

Tip: Zoek apps die ook tonen waarom een antwoord fout is, zodat je kind de kans krijgt om opnieuw te proberen.

Niet alle zogenaamde educatieve apps hebben een hoge pedagogische en educatieve waarde. Bekijk daarom programma's en apps altijd eerst zelf. Loopt het programma vlot, zit het logisch in elkaar, is het pedagogisch oké, is de aanspreektoon op het niveau van mijn kind, zijn de oefeningen niet te moeilijk/makkelijk voor mijn kind, wordt er inhoud overgebracht ...

Tip: Vooraleer je een spel, programma of app koopt kan je er op internet informatie over opzoeken of reviews over lezen. www.ouders.nl/Issoftwar.htm bevat een mooi overzicht met reviews over dergelijke spelletjes.

Welke soort software sluit aan bij kinderen?

- Kinderen worden graag uitgedaagd en zijn graag actief bezig. Goede software biedt hen kansen om activiteiten te kiezen die aansluiten bij hun interesses.
- Een goed programma stimuleert kinderen om op een actieve manier nieuwe dingen te verkennen, te verwerven en te verbeteren. Voorbeelden zijn het maken van een eigen verhaaltje of figuurtje, fantasie stimuleren ...
- Kinderen krijgen graag bevestiging bij hun acties. Ze doen graag succeservaringen op en worden graag uitgedaagd (een nieuwe wereld maken, een hogere score, een compliment krijgen, een moeilijker niveau).
- Kinderen lezen niet graag lange en moeilijke instructies.
- Kinderen wachten niet graag lang vooraleer een nieuw scherm is geladen. Aan de andere kant hoeven we dat ook niet altijd te vermijden: kinderen leren zo om te wachten. De online wereld is er nogal op gericht om snel in behoeftes te voorzien. Af en toe wachten hoort bij het leven en stelt de behoeftebevrediging uit.
- Kinderen houden van het nieuwe en van het speciale: afwisseling spreekt op tijd en stond zeker aan.

SURFEN OP HET INTERNET

Het internet is een heel interessant kanaal om sites te bezoeken en info op te zoeken. Als kinderen toegang hebben tot internet stellen ouders zich automatisch een aantal vragen:

Er zijn zoveel pagina's op internet, hoe vindt mijn kind daar ooit de weg in?

Wat er op internet staat, is dat wel correct, authentiek en te vertrouwen?

Tot welke sites heeft mijn kind toegang en tot welke niet, welke sites mag mijn kind bezoeken, hoe stel je grenzen?

Wat als mijn zoon of dochter sites bezoekt die niet gepast zijn voor zijn of haar leeftijd?

Kan ik verbieden om naar bepaalde sites te gaan?

Hoe kan ik mijn kind begeleiden op internet?

INTERNETOPVOEDING

We spreken hier over 'opvoeden' aangezien het internet een nieuw soort vaardigheid vereist van kinderen. Ze leren een kritische houding aannemen bij het benaderen en bekijken van internetpagina's. Als ouder is het niet mogelijk om continu alle sites inhoudelijk te controleren en te beoordelen. Daarom is het belangrijk in de opvoeding om kinderen stap voor stap te leren zelfstandig een kritische houding aan te nemen. Je kan dat trachten te doen door betrokkenheid te tonen en je kinderen te stimuleren om zichzelf een aantal vragen te stellen.

Zorg dat je als ouder zelf voldoende op de hoogte bent over het gebruik van internet. Pas nadien kan je je kind helpen, begeleiden en grenzen stellen.

Wat trekt kinderen zo aan op het internet en wat doen ze daar? Daarvoor heb je als ouder een beetje kennis nodig over techniek en dien je zelf wat ervaringen op te doen.

Welke kanalen zijn het meest populair? Hoe stel je privacyinstellingen in? Wat met virusscanners? Het is goed om hierover op de hoogte te zijn en inzicht te hebben in de risico's die het internet met zich meebrengt, zonder hierin te overdrijven. Onder risico's vallen juridische risico's (wat mag wel en niet, vb. valse profielen aanmaken), sociaal-emotionele risico's (waardoor kunnen kinderen van hun stuk raken) en veiligheidsrisico's (virussen en kinderlokkers).

WELKE WEBSITES ZIJN 'GOED'?

Het is als ouder niet altijd gemakkelijk om te bepalen of een bepaalde site oké is. Hieronder staan een aantal criteria die kunnen helpen bij het beoordelen en selecteren van sites en software:

- **De opvoedende waarde**
Welke taal wordt er gehanteerd? Is er sprake van discriminatie? Leert de inhoud mijn kind iets bij?
- **Veiligheid, gebruiksvriendelijkheid en taalgebruik**
Wordt er gevraagd naar persoonlijke gegevens? Is het betalend? Vlot leesbaar?
- **Inhoud**
Staat het doel van het

spel aangegeven? Zijn de verwachtingen realistisch?

- **Betrouwbaarheid**
Wat is de expertise van anderen? Is het duidelijk wie verantwoordelijk is voor de website? Zijn de gegevens op de website te controleren? Hoe up-to-date zijn de links?

LEEFTIJDGEBONDEN WEBSITES

Tot welke sites heeft mijn kind toegang? Welke sites mag een kind bezoeken? Hoe stel je grenzen?

Wat als mijn zoon of dochter porno- of gewelddadige sites bezoekt?

Jongere kinderen vinden websites met seks en geweld vaak erg storend. Ze belanden er meestal per ongeluk en niet omdat ze ernaar op zoek zijn. Meestal gaan ze er vanzelf weer weg. Via bepaalde sites is ruw materiaal (o.a. filmpjes met seks en geweld) gemakkelijk toegankelijk. Als uw puber die sites bewust opzoekt, praat er dan over. Bevraag zijn of haar interesse of visie erop en deel ook jouw visie. Nieuwsgierig zijn is normaal, maar het is belangrijk dat het materiaal dat ze opzoeken ook veilig is voor hun morele en seksuele ontwikkeling. Het beeld dat op het internet soms over seksuele activiteiten wordt gedeeld, is niet altijd reëel, oké of respectvol. Jouw visie heeft misschien weinig onmiddellijk effect op hun gedrag, maar ze hebben in elk geval jouw standpunt beluisterd. Dat zal hun manier van kijken ook beïnvloeden. Open communicatie is erg belangrijk. Probeer je kinderen niet te snel te veroordelen. Dat kan een tegengesteld effect hebben.

Wie zijn jonge kinderen wil behoeden voor bepaalde sites (vb. rond seks

of geweld), kan een **internetfilter** installeren die bepaalde sites blokkeert.

Voorbeelden van internetfilters of controleapplicaties:

- **Kliksafe.nl**
- **Cyberpatrol:** houdt ook een 'oogje in het zeil' bij het chatten. Het programma houdt de tijd in de gaten dat de gebruiker online is en voorkomt dat er persoonlijke informatie (zoals bankkaartnummers) wordt ingevuld op een webformulier.
- **Kidszone**
- **Ourpact:** een app die je kan installeren om zowel het bezoek aan bepaalde sites als om de schermtijd te bewaken.

Let op: Een internetfilter kan helpen bij internetopvoeding, maar vervangt die niet. Het is belangrijk om dat op een afgestemde en duidelijke manier met je kind te bespreken.

Tip: Om een heleboel spam (ongewenste e-mails, vb. reclame) te besparen, kan je je kind aangeven om niet zijn of haar vaste e-mailadres te gebruiken op websites. Als het echt nodig is om een e-mailadres in te geven, dan kan hij of zij bijvoorbeeld een tijdelijk e-mailadres aanvragen bij een instantie zoals bijvoorbeeld Hotmail, en dat gebruiken.

CHATTEN

Een chatbox is een virtuele (schijnbare) ruimte waarin bezoekers samenkomen om met anderen te babbelen. Iedereen heeft toegang tot openbare chatboxen en meestal is er weinig controle op wat er gebeurt.

Aan chatten in openbare chatboxen zijn een aantal **gevaren** verbonden. Alleen zien kinderen die niet altijd. Ze delen in hun naïviteit soms persoonlijke informatie met onbekenden. Informatie die op het 1ste zicht onschuldig lijkt (waar ze naar school gaan, welke hobby's ze hebben, in welke vereniging ze zitten ...). Maak je kind ervan bewust dat er mensen zijn met minder goede bedoelingen die deze informatie kunnen misbruiken.

Tieners begrijpen meestal wel dat het gevaarlijk is om privégegevens openbaar te maken en om af te spreken met onbekenden. Maar tussen weten en doen ligt nog een verschil. Herhaal daarom waarom dat onveilig kan zijn. Vertel erbij dat er altijd een volwassene op de hoogte moet zijn als ze toch met iemand willen afspreken die ze op het internet leerden kennen.

Tip: Chatboxen horen niet in de leefwereld van jonge kinderen, daar kan je echt een grens op stellen. Op een bepaald moment heeft verbieden echter geen zin meer en kan het zelfs een omgekeerd effect hebben. Dan is het belangrijk dat je weet in welke chatboxen ze actief zijn. Praat over chatervaringen, zonder onmiddellijk jouw oordeel te geven. Zo ben je betrokken in de online wereld en kan je met je kind ervaringen, twijfels en risico's uitwisselen, zonder dat het zich bekritiseerd voelt. Ga zelf ook eens naar zo'n chatbox en kijk bij de beoordeling ervan of kinderen snel met een beheerder (operator) in contact kunnen komen. Leg je kinderen uit dat ze de operator kunnen inschakelen om vervelende ervaringen te melden en dat het belangrijk is om dat daadwerkelijk te doen.

CHATBOX VS. SOCIALE MEDIA

WhatsApp, Facebook, Instagram, Snapchat ... zijn sociale media-omgevingen waar kinderen zelf kunnen bepalen met wie ze chatten. Ze kunnen alleen communiceren met mensen uit hun eigen contactenlijst, mensen die ze daar zelf aan toegevoegd of geaccepteerd hebben. Kinderen moeten daar zorgvuldig mee leren omgaan en enkel mensen toevoegen die ze kennen. Om deze sociale mediakanalen te gebruiken moet je wettelijk gezien minstens 13 jaar zijn.

CHATTAAAL

Kinderen en jongeren gebruiken vaak een apart taaltje als ze chatten of sms'en. Ouders maken zich hier soms zorgen over. "Gaan ze zo niet afleren om goed te schrijven?" In de praktijk blijkt dat niet nodig: kinderen verzinnen graag een eigen taalgebruik om zich te onderscheiden. Het is een spreek- (of typ)taal. Intussen blijkt het stilaan weer meer 'in' om Nederlands te schrijven. Maak er jouw kinderen wel attent op dat ze in e-mails en gewone brieven geen chattaal gebruiken. In formeler gebruik wordt dat zeker niet altijd geapprecieerd.

VIDEABELLEN EN WEBCAM

Het gebruik van webcam is enorm populair. Zeker sinds corona in ons leven kwam, is videobellen dé manier gebleken om met elkaar in contact te blijven. Er zijn een heleboel **voordelen** aan het gebruik van een webcam. Je ziet met wie je babbelt, bv. als papa in het buitenland zit voor zijn werk. Het is ook een controlemiddel om na te gaan of iemand wel is wie hij of zij zegt te zijn, bv. tijdens het chatten of online ontmoeten van mensen.

Een **valkuil** bij het gebruik van een webcam is ervan uitgaan dat de beelden echt tussen 2 personen blijven. Zo hebben oudere meisjes wel eens de neiging om hun vriendje een plezier te doen met verleidelijke beelden, al dan niet ontbloot. Sommigen gaan hier, al dan niet onder druk, ver in en voeren zelfs seksuele handelingen uit voor de webcam. Praat over deze risico's met je kind. Beelden kunnen opgeslagen, misbruikt of gedeeld worden. Zo kunnen ze op internet terecht komen en hen blijven achtervolgen. Ook belangrijk is dat je kind weet dat het de webcam moet schakelen als hij of zij het niet gebruikt. Dat kan door af te schermen of met een plakkertje. Zo kan niemand ongewenst meekijken.

CYBERPESTEN

Bij digitaal pesten denken we vaak aan haatmail waarbij kinderen intimiderende of beledigende mailtjes of sms'en krijgen. Maar ook berichtjes, foto's ... op internet plaatsen, valt hieronder. Een 3de pestmethode is het online bestellen van producten voor iemand anders.

Het is belangrijk dat je aan je kinderen vertelt dat ze hierover kunnen praten. De gevolgen van systematisch anoniem pesten via internet zijn voor het slachtoffer vaak ernstiger dan volwassenen vermoeden. Dat heeft te maken met het anonieme karakter: je weet niet wie het doet (het kan iedereen zijn) en dat versterkt je gevoel van onveiligheid. Het gepeste kind kan zich ook niet verweren tegen de dader en kan iedereen verdenken. Een ander kenmerk dat digitaal pesten zo bedreigend maakt, is dat het de veilige omgeving van de eigen privésfeer binnendringt.

Schakel bij steeds terugkerende dreigmail de school in. Scholen weten

niet altijd wat ze ermee aan moeten, maar het is belangrijk dat ze weten wat er speelt om hun beleid te kunnen ontwikkelen. Sommige scholen hebben een vertrouwenspersoon die op de hoogte is van (digitaal) pesten.

Wat kan je doen bij problemen?

- Blokkeer de afzender van ongewenste e-mail.
- Bewaar de berichten: ze kunnen later eventueel dienen als bewijsmateriaal.
- Probeer de dader op te sporen.
- Als het digitaal pesten systematisch gebeurt, kan je overwegen naar de politie te stappen.

Algemene tips bij internetgebruik

- Druk je kinderen op het hart nooit ofte nooit hun wachtwoord aan iemand te geven. Zelfs niet aan hun beste vrienden.
- Wie op de hoogte wil blijven van de wetgeving rond internet kan terecht op www.netkwesties.nl.
- Leer je kinderen nooit bijlagen (attachments) te openen als ze niet weten waar die vandaan komen. Enkel in jouw bijzijn of na overleg.
- Internetgebruik bij kinderen is problematisch als het ten koste gaat van huiswerk maken,

spelen met andere kinderen, interactie met de andere gezinsleden en hobby's. Als een kind het gevoel heeft dat het leven online beter is en meer voor hem of haar betekend dan het leven buitenshuis, dan is er iets mis. Let op signalen zoals extra prikkelbaarheid als de computer niet beschikbaar is en humeurig gedrag dat niet meer overgaat.

- Het is oké om je kind zo veel mogelijk zelfstandig te laten internetten. Maar laat het wel gebeuren in een gemeenschappelijke ruimte of op een goed zichtbare plaats. Zo heb je meer betrokkenheid op het internetgedrag van je kind en ben je in de buurt om te helpen als er iets vervelends gebeurt.
- Maak bij discussies over computergebruik steeds de vergelijking met de 'echte' wereld. Wat ze in werkelijkheid als 'not done' beschouwen, moeten ze ook niet op internet doen. Leer kinderen respect hebben voor elkaar. Internet geeft een vals gevoel van anonimiteit en jongeren durven dan meer omdat ze geen reacties zien.

Leuke kindersites:

- www.sesamstraat.nl
- www.ketnet.be

MULTIMEDIA IN DE KINDEROPVANG

Nu multimedia niet meer weg te denken zijn uit onze maatschappij, zijn ze soms ook al in de kinderopvang aanwezig. Nochtans is het in deze contexten niet nodig om een plaats te geven.

In de kinderopvang hebben de kleintjes hier in feite geen nood aan. Er zijn veel andere en leukere dingen te doen om de wereld te ontdekken, ook op sociaal vlak (speelgoed, experimenteren, activiteiten, andere kinderen ...).

Ga met je kinderopvang in gesprek over de manier waarop multimedia er een plaats krijgen en ermee wordt omgegaan. Het is oké om als ouder je visie en wens hierover uit te spreken.

EIGEN GEBRUIK VAN MULTIMEDIA

Als volwassene of ouder ben je een **rolmodel of voorbeeld** voor je kind. Je kind ziet heel snel hoe belangrijk multimedia zijn in jouw leven. De smartphone is altijd nabij of bij de hand. Jonge kinderen komen niet zonder reden je telefoon brengen als ze die zien liggen, want ze weten hoe belangrijk die voor jou is. Ze zijn er van jongs af aan nieuwsgierig naar, herkennen de swipecbeweging ...

Wees je als ouder bewust van de signalen die je hier vaak onbewust mee uitzendt. Veel **smartphones** kunnen aangeven hoeveel tijd je dagelijks spendeert op je telefoon. Zo krijg je een zicht over welke tijd je in je scherm steekt. Dat kan nogal confronterend zijn. Want dat is ook tijd die je bijvoorbeeld niet met je volle aandacht bij je kind bent. Kinderen geven soms aan dat mama of papa voortdurend op de telefoon bezig is. Op die momenten voelt je kind zich niet verbonden

met jou en is de telefoon echt een barrière. Er staat letterlijk iets in de weg om met je volledige aandacht bij je kind te zijn. Creëer dus ook bewust momenten doorheen de dag waarbij dergelijke afleiders afwezig zijn en je in het hier en nu bent, samen met je kind. Je zal merken dat je meer geniet!

Sociale media zijn heel verleidelijk om leuke en mooie **foto's** op te plaatsen, ook van je eigen kroost. Wees je echter bewust dat deze foto's daarom niet enkel privé te zien zijn. Afhankelijk van je privacysettings kan iedereen deze foto's zien, opslaan, bekijken ... zonder dat je kind hier ooit zijn of haar toestemming over gaf. Jonge kinderen hebben geen controle over foto's die met anderen gedeeld worden. Met oudere kinderen kan je het hier eventueel al over hebben. In elk geval is het goed om er even bij stil te staan als we foto's van onze kinderen delen.

DIGITAAL LEZEN

Door de vele mogelijkheden van multimedia en de opkomst van e-readers, hebben ook boeken hun weg gevonden naar digitale kanalen.

Papieren boeken hebben nog steeds hun voordelen: voor de ogen, het leren lezen, het 'tastbare', het verkennen in de bibliotheek en kinderen die zich volgens hun interesses laten prikkelen door de boeken die ze tegenkomen ...

Toch kan ook **digitaal lezen** een vorm zijn om kinderen te stimuleren om te lezen en verhalen te verkennen. Er zijn heel wat voorlees- en luisterverhalen

te vinden die kinderen enorm kunnen boeien met zowel klank als beeld. Uiteraard kan je zelf ook voorlezen uit digitale boeken of verhalen. Zo kan je meer inspelen en reageren op maat van je kind als je voorleest: met je gevoel, je stem, je handen en je ogen, misschien hier en daar wat aanpassing aan de tekst. Dat kan geen enkel voorgekauwd filmpje nadoen.

Voorlezen speelt een belangrijke rol bij het spelenderwijs verkennen van taal. Het is dus zeker niet omdat kinderen

digitaal boeken en verhalen ontdekken, dat je niet meer kan voorlezen.

Tips die het (digitaal) voorlezen nog leuker kunnen maken:

- Voorlezen hoeft niet te stoppen als kinderen zelf kunnen lezen. Het heeft veel meerwaarde om voor je kind voor te lezen. Ook voor lagere schoolkinderen of tieners is het fijn en krachtig om voor te lezen.
- Voorlezen als rustpunt: elke ouder weet hoeveel er op 1 dag gebeurt en hoe druk je het hebt. Voorlezen is een goede manier om samen even tijd te maken voor elkaar. Dit rustpunt is vaak ook een moment om te verbinden en even stil te staan bij wat er allemaal leeft in de leefwereld van je kind. Het kunnen fijne gespreksstarters zijn (vb. over (sociale) gebeurtenissen die herkenbaar zijn uit het verhaal).

- Rijm en versjes: het is leuk om regelmatig versjes te zoeken en voor te lezen. Ze zijn goed voor de ontwikkeling van het taalgevoel van bijvoorbeeld je kleuter. Door rijm te horen, zal hij of zij straks makkelijker lettergrepen leren onderscheiden.
- Met oudere kinderen kunnen er spontaan rollenspelen ontstaan: oefen met verschillende stemmen, emoties, rollen ... Hilariteit én verbinding gegarandeerd!

Meertalige gezinnen

Veel meertalige kleuters spreken thuis een andere taal dan op school. Of de ouders hebben niet dezelfde moedertaal. Het is belangrijk dat kinderen dan met beide talen in aanraking komen bij het voorlezen of digitaal lezen. Dat is dan weer een voordeel van digitale boeken: daar zijn vertaalde prentenboeken of verschillende talen snel te vinden of aan te duiden.

CONCLUSIE

Multimedia zijn niet meer weg te denken uit ons dagelijks leven, ze zijn een deel geworden van onze leefwereld. Jonge kinderen komen via ons op een heel vroege leeftijd in contact met multimedia.

Als ouder is het goed om je bewust te zijn van de voor- en nadelen van multimedia. Ze kunnen een leerrijk en interactief medium vormen. Aan de andere kant kunnen ze een kind overweldigen, onnodige prikkels bezorgen en thema's aanbrengen die kinderen nog niet goed kunnen

plaatsen (geweld, seksualiteit, pesten ...). Het is belangrijk om hier een duidelijk kader in te scheppen als je kind in contact komt met multimedia. Grenzen stellen, je betrokkenheid tonen, afspraken maken en vooral ook balans houden met ervaringen opdoen in de echte wereld. Want die blijven de essentie van ontwikkelen, beleven en opgroeien. Dat kan geen enkel scherm of medium vervangen.

HULP OF INFORMATIE NODIG?

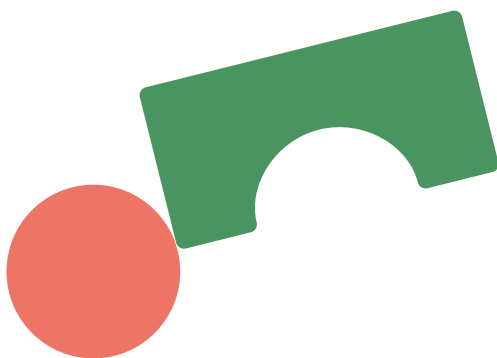
i-mens
Afdeling Hopon
A.&M. Hellinckxstraat 45
1083 Ganshoren

hopon@i-mens.be
www.i-mens.be

02 421 79 91

Deze brochure is een realisatie van i-mens.

Met de steun van

078 15 25 35

(24/24 – 7/7)

www.i-mens.be

info@i-mens.be

Tramstraat 61

9052 Zwijnaarde

i-mens vzw / ON 0416 603 716 / RPR Gent

V.U.: Karin Van Mossevelde, Tramstraat 61, 9052 Zwijnaarde

versie 06/2023

